Nro 88.

FREDERYK AUGUST

z Bożéy Łaski Król Saski Xiąże Warszawski etc.

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, wiadomo czyniemy, iż Sąd Nasz Kassacyiny Xięstwa Warszawskiego wydał wyrok następuiący:

Działo się w Warszawie, w Pałacu zwykłych posiedzeń Rady Stanu, Krasińskich *zwanym, na posiedzeniu zgromadzonego Sądu Kassacyinego, dnia szostego miesiąca Grudnia tysiąc ośmset iedenastego roku.*

SĄD KASSACYINY.

Xięstwa Warszawskiego

Między Rozalią z Golańskich pierwszego ślubu Franciszka Stankiewicza, powtórnego Ludwika Hrabi Skarbka małżonką w Warszawie w domu Tłumackie zwanym zamieszkałą, zanoszącą rekurs przeciw Wyrokowi Sądu Appellacyinego w dniach trzydziestym Sierpnia, i drugim Września tysiąc ośmset osmego roku zapadłemu, przez Mecenasa Łukasza Bogusławskiego z iednéy; — a Ludwikiem Hrabią Skarbkiem Orderu Swiętego Stanisława Kawalerem we Wsi Piskorce w Departamencie Warszawskim zamieszkałym do Kassacyi powołanym, przez Mecenasa Xawerego Kiedrzyńskiego z drugiéy strony;

Maiąc sobie rapportem Kommissyi Podań i Instrukcyi przełożony następuiący stan sprawy.

Teraźnieysza rekursuiąca otrzymawszy w dniu piątym Kwietnia tysiąc ośmset trzeciego wyrokiem Regencyi Warszawskiéy rozwód z pierwszym mężem swoim Franciszkiem Stankiewiczem przed upłynieniem dziewięciu miesięcy, i prawem zeszłego rządu, i wyrokiem oznaczonych, weszła na dniu siodmym Maia tegoż roku tysiąc ośmset trzeciego w powtórne śluby z Ludwikiem Hrabią Skarbkiem w tuteyszym kościele zgromadzenia Ewangielicko-reformowanego. Tegoż samego dnia strony zawarły między sobą układ w czterech punktach, iuż stósuiący się do istotnych małżeńskiego pożycia obowiązków, iuż zapewniaiący dla małżonki niektóre korzyści z dochodów, iuż nareszcie zastrzegaiący, iż koszta na mieszkanie w Warszawie do żony, na wsi zaś do męża maią należeć.

Po upłynionych kilkunastu miesięcach mieszkania na wsi, Hrabina Skarbkowa przeniosła się do Warszawy, i w krótce potém mąż zabieraiąc się do rozwodowego processu, podał na początku roku tysiąc ośmset piątego prożbę do Regencyi Warszawskiéy, iżby w miarę iego dochodów nie przenoszących ośmset sześćdziesiąt dziewięć talarów, przez wzgląd oraz iż żona iego nic mu z maiątku nie wniosła, i że nie iest stanu szlacheckiego, wyznaczone zostały sposobem intermistici alimenta w przyzwoitéy miesięczném ilości. Tym czasem zaś wytoczył przeciw niéy sprawę rozwodową do Konsystorza Warszawskiego, którą Regencya wstrzymała, nie dozwalaiąc wchodzić duchownym Katolickim w rozpoznawanie ślubów w Kościele Ewangielickim zawieranych.

Gdy Hrabia Skarbek na ostatnim co do sprawy alimentarnéy nie stawił się terminie, skazany został na miesięczną opłatę dla żony w ilości pięćdziesiąt czerwonych złotych. Bronił się przeciw temu dekretowi drogą restytucyi, przywodząc i postępowanie swéy żony, i ów układ mocą którego mieszkaiąc w Warszawie z własnych funduszów powinna się była utrzymywać; mimo tego iednak Regencya Dekretem dwudziestego Marca tysiąc ośmset szóstego, alimenta miesięczne aż do ukończenia processu rozwodowego po czerwonych złotych dwadzieścia pięć dla Hrabiny Skarbkowéy przeznaczyła: i na zażalenia Skarbka do Kanclerza Pruskiego, przywodząc iż dekret iéy według ordynacyi processowéy, co do alimentarnego intermisticum, nie podpada żadnemu dalszemu odwołaniu, obiecała sprawę rozwodową przyspieszyć. —

Gdy przed polityczną zmianą kraiu, doświadczona przez Regencyą zgoda między małżonkami, z powodu niestawienia się Hrabiny Skarbkowéy na ter-

minie do skutku nie przyszła, zaczęły strony obiedwie iuż pod nowym rządem sprawę popierać. Spór o alimenta przez kilkanaście miesięcy na bezskutecznych podawaniach do Sądu zalegał, tym czasem Kommissya Rządząca Uchwałą siedmnastego Marca tysiąc ośmset siodmego uznała potrzebę zawieszenia wszelkich spraw o nieważność ślubów, które na mocy wydanych przez Regencye Pruskie rozwodów odbywanemi były w kościołach wyznania dyssydenckiego.

W roku tysiąc ośmset osmym przed wprowadzeniem Kodexu Napoleona powołał Hrabia Skarbek żonę swoią przed Sąd poiednawczy, ofiaruiąc iéy układ względem wszelkich maiątkowych okoliczności, i popieraiąc go następuiącemi powodami:

1. że ślub ze wszech względów był nieważnym,
2. że dochód roczny Hrabiego, zaledwie na wyżywienie iego samego wiekiem i kalectwem obciążonego wystarcza;
3. że nareszcie Hrabina stósownie do warunku przedślubnego układu sama potrzebom swoim zaradzać powinna; skoro mieszka w Warszawie;

Po bezskuteczném doświadczeniu zgody, odesłane zostały strony do rozprawy Sądowéy, i w dniu dwudziestym pierwszym Maia tysiąc ośmset osmego, wyszedł przeciw Hrabinie Skarbkowéy zapozew do Trybunału Warszawskiego, według dawnéy formy drukowany z przyłączeniem do niego dokumentów rzecz wspieraiących a mianowicie dawnieyszego przełożenia do Dyrekcyi Sprawiedliwości w dniu trzydziestym Czerwca tysiąc ośmset siodmego roku podanego.

W tym samym właśnie czasie sprawa o rozwód do Konsystorza duchownego wniesiona, wstrzymaną została przez odpowiedź Prokuratora z powodu iż instrukcya w niéy przed wprowadzeniem Kodexu Napoleona ukończoną nie była. Trybunał cywilny sądząc sprawę z powyższego pozwu, opuszczaiąc w wyroku swoim wszelkie z obustron wnoszone kontrowersye, obowiązał na dniu ośmnastym Czerwca tysiąc ośmset osmego Hrabiego Skarbka:

„do płacenia żonie swoiéy alimentów dekretem byłéy Regencyi Warszawskiéy postanowionych, aż do czasu tymże dekretem regencyinym oznaczonego,

a to z powodów:

1. że związek małżeński między spór wiodącemi stronami, według zasad i przepisów prawa zeszłego Rządu Części II. tyt. I. §. 836. ina-

stępnych nie może bydź uważany za małżeństwo uboczne czyli z *leuéy ręki.*

2. że dekret Regencyi Pruskiéy opłatę alimentów stanowiący iest *prawomocnym.*

Odwołał się od tego wyroku Hrabia Skarbek i w zapozwie przed Sąd Appellacyiny wydanym przywodził między innemi;

że Sąd pierwszéy Instancyi miał przed sobą udowodnioną nieprawność związku małżeńskiego, i niedotrzymanie obowiązków, a tém samém winien był uznać Hrabinę Skarbkową, iako nieupoważnioną według zasad prawa pruskiego do żądania alimentów.
że ominął bez rozwiązania wiele wniosków sprawę popieraiących i przestał iedynie na uznaniu dekretu pruskiéy Regencyi prawomocnym, lubo po nim sama nawet Regencya wyznaczała termin do zgody.

Sąd Appellacyiny wyrokuiąc w dniach trzydziestym Sierpnia i drugim Września tysiąc ośmset osmego roku, uznał nayprzód:
związek małżeński w cywilnym względzie za *żaden*, uwolnił męża od płacenia nadal alimentów;
i naostatek co do alimentów zaległych od pierwszego Października tysiąc ośmset czwartego uchylaiąc dawnieysze decyzye Regencyi, iako nieprawomocne, czwartą tylko częśó z dochodów rocznych Hrabiego Skarbka, przeznaczył na alimenta za każdy rok upłyniony. —

Przeciw temu Sądu Appellacyinego wyrokowi zanosząc rekurs Rozalia z Golańskich Hrabina Skarbkowa przez Mecenasa Bogusławskiego następuiącemi poprzeć go usiłuie powodami.

1. że w zapozwie do Trybunału uchybione zostały wszelkie formalności Art. 61. Kodexu Napoleona pod nieważnością zalecone. —

2. że gdy stósownie do uchwały Kommissyi Rządzącéy wyżéy wzmiankowanéy, przed epoką wprowadzenia Kodexu Napoleona, sprawy tego rodzaiu nie mogły bydź sądzone, przeto Hrabia Skarbek niewłaściwie z wnioskami swemi udawał się do Sądu Pokoiu; — a następnie po wprowadzeniu Kodexu gdy sprawa o rozwiązanie małżeństwa nie była z rzedu zaległych winien był przeprowadzać ią drogą Art. 236. — 266. Kodexu Napoleona wskazaną;

3. że Sąd Appellacyiny połączył nielegalnie dwie różne sprawy o alimenta i o rozwód, które równie podług prawa zeszłego rządu, iak podług Kodexu Napoleona różnym podlegaią postępowania przepisom;

4. że Sąd wyrokuiący wiedząc o rozpoczęciu sprawy w Konsystorzu nie dał baczenia na Art. 168. — 172. Kodexu postępowania, oraz §§. 159. — 166. Części I. tyt. II. Ordynacyi processowéy zeszłego rządu, według których okoliczność ta stanowić była powinna exceptionem fori. —

Nadewszystko zaś strona rekursuiąca na tych dwóch głównych zarzutach skargę swoią opiera:

5. że rozwód w pierwszéy Instancyi nie był żądanym, gdy według pozwu i osnowy wyroku rzecz tylko szła o alimenta, gdy nawet Hrabia Skarbek sprawy o rozwód wprowadzać nie mógł z przyczyny trwaiącéy Uchwały Kommissyi Rządzącéy siedmnastego Marca tysiąc ośmset siodmego, przecież Sąd Appellacyiny sądził rzecz w pierwszéy instancyi nie wnoszoną, sądził nad żądanie strony, stósuiąc mylnie Art. 473. Kodexu postępowania, sprawa bowiem rozwodowa ani w tym razie mogła bydź sprawą główną, ani mogła bydź przygotowaną bez przeyścia pierwszéy Instancyi. —

6. że nadwerężona została decyzya prawomocna Regencyi zeszłego rządu, gdy Sąd wyrokuiący bez względu na nią zredukował alimenta za czas upłyniony, przez co obraził przepisy §§. 56. i 57. tyt. XL. Ordynacyi Sądowéy Pruskiéy. —

a tak odwołuiąc się do Art. 10. pod liczbami I. II. i III. Organizacyi Sądu Kassacyinego domaga się skassowania zaskarżonego wyroku i odesłania Sprawy do innego Sądu Appellacyinego Wydziału;

Przeciwnie strona do Kassacyi powołana przywodząc, iż wszelkie zarzucane uchybienia formalności, ieżeli iakie bydź mogły, stósownie do Artykułu 173: Kodexu postępowania, pokrytemi zostały, gdy ani w pierwszéy ani w drugiéy Instancyi, przez stronę rekursuiącą, w czasie wnoszonemi nie były, szczególniéy nad dwoma ostatniemi zastanawia się powodami i twierdzi:

że sprawa o rozwiązanie małżeństwa była do pierwszéy Instancyi wnoszoną, czego dowodzą dokumenta przyłączone do zapozwu, i sam wyrok Trybunału, że sprawa ta nie same tylko obeymowała alimenta, że za rządu ieszcze zeszłego dostatecznie była przygotowaną przeszedłszy wszystkie doświadczenia zgody, że nawet wyrok pierwszéy Instancyi na wniosek strony względem ślubu zawartego tém samém przyznał mu ważność, gdy ani go rozwiązał, ani za nieważny poczytał.

Odpieraiąc daléy wniosek strony rekursuiącéy, względem prawomocności decyzyi alimentarnéy za rządu zeszłego w Regencyi Warszawskiéy wydanéy, utrzymuie iż takowe *resolutum* iako tymczasowe, do poty iedynie trwać mogło, pokiby stanowcza niezapadła decyzya — i lubo stósownie do prawa przez stronę przytoczonego appellować od takowych resolutów nie można, nie nadaie im to iednak istotnéy prawomocności, tak iżby Sąd przy rozpoznaniu głównego sporu nie miał mocy zmienić one, z wstecznym nawet skutkiem, skoro dostrzeże, iż na fałszywych datach wydanemi zostały. —

ogólnie zaś domaga się: aby strona rekursuiąca gdy nie udowodnia żadnéy obrazy prawa, i istotnych sądowego postępowania przepisów, ze skargą swoią oddaloną była;

Po wysłuchaniu rapportu Kommissyi Podań i Instrukcyi, oraz wniosków Królewskiego przy Sądzie swoim Prokuratora, który przechodząc powody na iakich Sąd wyrokuiący, małżeństwo uznał za *żadne*, uważa wszystkie iako wyraźnemu prawu przeciwne:

a nayprzód pierwszy powód że Hrabina Skarbkowa mimo zakazu §. 20. tyt. I. Części 2. prawa powszechnego pruskiego i mimo wyraźnego zakazu rozwodowego wyroku pomiędzy nią a pierwszym iéy mężem zapadłego, przed upłynieniem dziewięciu miesięcy weszła w śluby powtórne, prawem kanoniczném wcale nieobięty, podług wyraźnego prawa w §. 1018. Części II. tyt. I. niepociąga za sobą nieważności a tém mniéy *nullitatem* małżeństwa;

drugi powód złamania wiary małżeńskiéy lub przynaymniéy mocnego o to podeyrzenia, acz niewyraźnie przywiedziony, okazuiący się iednak z zacytowania §. prawa o tym mówiącego, mogłby wprawdzie

bydź

bydź powodem rozwodu, lecz nigdy nullitatis matrimonii, iak o tém przepisy prawa w tyt. I. Części II., od §. 947. do §. 979. przekonywaią;

trzeci nakoniec powód z przedślubnego układu powzięty na żaden wzgląd zasługiwać nie mógł, Sąd przecież wyrokuiący na tak słabych zasadach bez względu na skutki prawa w §§. 51. — 57. tyt. II. Części II. prawa powszechnego pruskiego obięte *nullitatem* matrimonii zawyrokował;

gdy atoli strona rekursuiąca zarzutu tego między powodami rekursu nieprzytacza, Królewski przy Sądzie Kassacyinym Prokurator domaga się z urzędu skassowania wyroku na zadosyć uczynienie prawu:

Przechodząc zaś daléy zarzuty strony rekursuiącéy i przyznaiąc że wyrok pierwszéy Instancyi i pozew do Trybunału wydany, nie dowodzą aby rozwód w pierwszéy Instancyi miał bydź żądanym, a razem porownywaiąc tę okoliczność z Art. 464. Kodexu postępowania który w Instancyi Appllacyinéy nowych żądań czynić zabrania, wnosi iż Sąd Appellacyiny tak z tego powodu, iako też i dla tego nad żądanie strony wyrokował, że gdyby nawet rozwód był żądany, tedy nie *nullitas* matrimonii;

Niemniéy przytaczaiąc §. 56: tyt. XL. Ordynacyi Sądowéy pruskiéy utrzymuie że Sąd wyrokuiący popełnił obrazę tego prawa, redukuiąc alimenta nawet za czas upłyniony;
a tak dwa ostatnie powody rekursu dostatecznie ugruntowanemi uznaie; —

SĄD KASSACYINY

rozwiązuiąc nayprzód wnioski Królewskiego przy Sądzie swoim Prokuratora z urzędu uczynione;

zważywszy

iż Sąd wyrokuiący uznał *nullitatem matrimonii* na powodach, które do rozwodu tylko mieysce dawać by mogły, pomiiaiąc wzgląd na skutki pra-

wa w §§. 51. — 57. tyt. II. Części II. prawa powszechnego pruskiego wyrażone;

Wyrok Sądu Appellacyinego w dniach trzydziestym Sierpnia i drugim Września tysiąc ośmset osmego zapadły iedynie na zadosyć uczynienie obrażonemu prawu, bez żadnego dla stron skutku kassuie;

Co zaś do samego rekursu;

zważywszy

iż przytoczone w czterech pierwszych punktach uchybienia formalności, i wyłączenia, nie są z rzędu tych, które by według Art. 173. Kodexu postępowania Sądowego pokrytemi bydź nie mogły i w rzeczy saméy przez niewnoszenie ich w pierwszych instancyach w czasie przyzwoitym pokrytemi zostały;

zważywszy

iż sprawa rozwodowa zarazem ze sprawą *nullitatis matrimonii*, iak się ze skargi pod dniem trzydziestym Czerwca tysiąc ośmset siodmego do pozwu przyłączonéy okazuie, przed Trybunał pierwszéy Instancyi Departamentu Warszawskiego wprowadzoną była, a przeto Sąd Appellacyiny tęż sprawę w przyzwoitéy Instancyi sądzić był mocen;

zważywszy nakoniec

iż w myśl §. 56. tyt. XL. Ordynacyi Sądowéy pruskiéy postanowione przez Sąd regencyiny *intermisticum*, nie może bydź uważane za wyrok prawomocny, któregoby Sąd przy rozpoznaniu sprawy główney zmienić nie był mocen;

Rekurs Rozalii z Golańskich Hrabiny Skarbkowéy przeciw wyrokowi Sądu Appellacyinego na początku wymienionemu, rozsądzaiąc:

tenże rekurs odrzuca; summę dwadzieścia pięć Złotych w papierze stemplowanym od wpisu złożoną utwierdza, takąż sum-

mę równie w stemplowanym papierze od ninieyszego wyroku opłaconą mieć chce przez stronę rekursuiącą i też stronę na powrócenie kosztów stronie powołanéy, oraz stósownie do Art. 38. Organizacyi Sądu Kassacyinego, na zapłacenie grzywien na fundusz ubogich w summie sto pięćdziesiąt Złotych skazuie — mocą ninieyszego wyroku. —

Wydrukować (podpisano) S. POTOCKI Prezes.

Felix Łubieński (L.S.) L. Osiński Pisarz S K.

Minister Sprawiedliwości.

Zgodno z Oryginałem

(L. S.) *Antoni Joneman*

Sekretarz Jeneralny.